

**JUVA
PÄIVÄRANTA
1 JA 2**

**Kivikautisen ja rautakautisen/historiallisen
ajan asuinpaikkaryhmän koekaivaus
2002**

Hans-Peter Schulz
Mikroliitti Oy

Sisältö:

I	Yhteenvedo/Abstrakti	2
II	Perustiedot	3
III	Tutkimuksen tausta	4
IV	Tutkimusmenetelmät	4
V	Alueen topografia ja maaperä	7
	<i>Taulukko Jukajärven rantavaiheet</i>	8
VI	Arkeologinen selvitys, tulokset	10
	VI.1 Kivikautinen asuinpaikka-alue	10
	VI.1.1 Yleistä	10
	VI.1.2 Koeoja 475-476/100-110	11
	VI.1.3 Kiinteät rakenteet	11
	VI.1.4 Löydöt	12
	VI.1.5 Ajoitus	12
	VI.2. Rautakautinen tai hist. ajan asuinpaikkaryhmä	13
	VI.2.1 Yleistä	13
	VI.2.2 Alempi asuinpaikka (x220-260/y 90-140)	13
	VI.2.2.1 Kiinteät rakenteet	13
	VI.2.2.2 Löydöt	14
	VI.2.3. Ylempi asuinpaikka (x 408-428/y 132-147)	15
	VI.2.3.1 Röykkiö 3	15
	VI.2.3.2 Löydöt	15
	VI.2.4. Asuinpaikkaryhmän ajoitus	17
VII	Kohteiden tulkinta	17
VIII	Karttaluettelo	18
IX	Kuvaluettelo	18
	Liite 1 Koekuopat ja kairaukset	
	Liite 2 Kartat	
	Liite 3 Kuvat	
	Liite 4 Fosfaattikartoitus	

Kansikuva: kaivauksella löydettyä varhaista asbestikeramiikkaa.

I . Yhteenveto/Abstrakti

Juva Päiväranta 1 ja 2 (Juva 64)

Kivikautinen asuinpaikka-alue (Päiväranta 1) ja rautakautinen tai historiallisen ajan asuinpaikkaryhmä; kiviröykkiö, kiven- ja maansekaisia röykkiöitä (2 kpl) ja keittokuoppa (Päiväranta 2)

Pk 3233 01

x = 6863,85 – 6864,14, y = 3546,95 – 3547,23

z 105 – 107 m mpy (kivikautinen asuinpaikka-alue

z 105 – 111 m mpy (rautakautiset/hist.ajan kohteet)

Muinaisjäännösalueen koekaivaus ja fosforikartoitus

Mikroliitti Oy

Johtaja: Hans-Peter Schulz

Raportti: Hans-Peter Schulz ; Juvan kunnassa (kopiot Museovirastossa ja Etelä-Savon Maakuntamuseossa)

Tutkittu ala: 3,3 ha

Kaivauspinta-ala yht: 72,5 m²

Kenttätyöt: 29.7.-9.8.2002

Löydöt: KM 33235:1-52 kivikautisia asuinpaikkalöytöjä

KM 33236:1-19 rautakautisia tai hist. ajan asp-löytöjä

Päivärannan muinaisjäännösalue käsittää kolme erillistä asuinpaikka-alueetta, jotka on jaettu ajoitusten perusteella kahteen kohteeseen.

Päiväranta 1 on kivikautinen asuinpaikka-alue, joka muodostaa yli 220 m pitkän ja 10 – 25 m leveän nauhan loivalla SE – NW – suuntaisella rinteellä muinaisen rantatörmän yläpuolella.

Pinta-ala on yli 4 000 m². Koekuoppien perusteella on alueen keskiosassa kolme löytökeskittymää, joissa löytötiheys on huomattavan suuri, muualla löytötiheys on pieni (1-5 löytöä/m²). Myös palaneita kiviä löytyi suhteellisen vähän. Koekaivauksessa löytyi neljä kiinteää rakennetta, kuoppaliesiä ja jätekuoppa. Mielenkiintoisin on ilmeisesti suorakulmainen kuoppaliesi, jonka ympäristöstä löytyi runsaasti keramiikkaa. Löytöjen perusteella voidaan erottaa ainakin kaksi asutusvaihetta: myöhäismesoliitikum ja varhaisneoliitikum (varhaista asbestikeramiikkaa).

Päiväranta 2 on rautakautinen asuinpaikkaryhmä, joka koostuu kahdesta eri asuinpaikasta. Alempi asuinpaikka sijaitsee tutkimusalueen kaakkoisosassa muinaisen rantatörmän yläpuolella korkeudella 105 – 109 m mpy noin 40 metrin etäisyydellä silloisesta rantaviivasta. Asuinpaikan laajuus on n. 80 x 55 m (n. 2 400 m²) ja siihen kuuluvat kiviröykkiö, kiven- ja maansekainen röykkiö sekä todennäköisesti myös sen pohjoispuolella oleva keittokuoppa. Asuinpaikka jatkuu vuoden 2001 fosforikartoituksen perusteella kaakkoon tilan Rn:o 2:34 alueelle. Ylempi asuinpaikka sijaitsee tutkimusalueen keskiosassa kivikautisesta asuinpaikka-alueesta n. 25 m koilliseen välillä 109 – 110 m mpy. Kiven- ja maan sekainen röykkiö, josta löytyi palanutta luuta, kuuluu todennäköisesti asuinpaikan yhteyteen. Molempien asuinpaikan tunnusmerkki on 10 – 15 cm vahva tummanruskea-musta kulttuurikerros. Kyseessä on tahmea, noki- ja hiilipitoinen kerros, joka sisältää runsaasti palanutta kivimurskaa ja palaneita kiviä, ja joka on syntynyt pitkäaikaisen asutuksen seurauksena. Kulttuurikerroksesta löytyi kvartsi-iskoksia, muutama kvartsikaavin, tuluskvartsi, palanutta luuta (enimmäkseen heikosti palanut) sekä kaksi leikattua kupariastian palaa. Asuinpaikat on alustavasti ajoitettu jaksoon nuoremmalta rautakaudelta historiallisen ajan alkuun. Kyse on todennäköisesti metsästystä ja kaskiviljelyä harjoittavan alkuperäisväestön asuinpaikoista. Varsinaiseen maanviljelykulttuuriin viittaavia merkkejä ei havaittu.

II. Perustiedot

KOHDE	Juva Päiväranta 1 ja 2 (Juva 64)
<i>Muinaisjäännös</i>	Kivikautinen asuinpaikka-alue (Päiväranta 1) ja rautakautinen tai historiallisen ajan asuinpaikkaryhmä; kiviröykkiö, kiven- ja maansekaisia röykkiöitä (2 kpl) ja keittokuoppa (Päiväranta 2)
<i>Kunta</i>	Juva
<i>Kylä</i>	
<i>Tila</i>	3:5
<i>Maanomistaja 2002</i>	Juvan kunta
<i>Peruskarttalehti</i>	3233 01
<i>Koordinaatit</i>	x 6863,85 – 6864,14 y 3546,95 – 3547,23 alueen keskipiste: 6864,00/3547,10 z 105 – 107 m mpy (kivikautinen asuinpaikka-alue z 105 – 111 m mpy (rautakautiset/hist.ajan kohteet)
<i>Sijainti</i>	Juvan kirkosta 3,0 – 3,4 km kaakkoon Jukajärven koillisrannalla Jukajärven ja Salajärven välisellä kannaksella; paikalla oleva opastaulu sijaitsee Stedingtin muistomerkistä 230 m eteläkaakkoon ja Päivärannan talosta 130 m kaakkoon.
<i>Aikaisemmat tutkimukset</i>	Inventointi T. Jussila 1991 Fosforikartoitus T. Jussila 2001
<i>Aikaisemmat löydöt</i>	KM 27017:1 saviastian pala
<i>Löydöt 2002</i>	KM 33235:1-52 kivikautisia asuinpaikkalöytöjä KM 33236:1-19 rautakautisia tai hist. ajan asp-löytöjä

TUTKIMUS	Koekaivaus ja fosforikartoitus
<i>Tilaaaja</i>	Juvan kunta
<i>Suorittaja</i>	Mikroliitti Oy
<i>Kenttätyöt</i>	29.7. – 9.8. 2002
<i>Jälkityöt/Raportti</i>	16.8. – 13.9. 2002
<i>Johtaja</i>	Hans-Peter Schulz
<i>Kaivausteknikko</i>	Timo Jussila
<i>Muu henkilökunta</i>	Juvan kunnan palkkaamat: Marjatta Asikainen, Esko Hulkkonen, Juha Kukkonen, Raimo Väisänen, Unto Väisänen sekä vapaaehtoiset harrastaja-arkeologit: Vuokko Ikonen, Simo Pulkkinen
<i>Tutkittu ala</i>	3, 3 ha
<i>Kaivauspinta-ala yht.</i>	72,5 m ²
<i>Kustantaja</i>	Juvan kunta
<i>Raportin jakelu</i>	Juvan kunta, Museovirasto, Etelä-Savon maakuntamuseo

III. Tutkimuksen tausta

Alueelta löydettiin 1990-luvun alussa kivikautinen asuinpaikka, joka sijaitsee muinaisen rantatörmän päällä. Mikroliitti Oy suoritti Juvan kunnan toimeksiannosta lokakuussa 2001 fosforikartoituksen rantatörmän yläpuolella olevalla tasanteella/loivalla rinteellä. Kartoitus keskittyi kunnan omistamalle rantakaistaleelle. Fosforikartoituksen perusteella alueella näytti olevan laajempi muinaisjäännösalue, joka vaikutti ulottuvan kartoitetun alueen ulkopuolelle. Jotta muinaisen asuinpaikka-alueen laajuudesta saataisiin tarkempi kuva, suoritettiin Juvan kunnan toimeksiannosta koekaivaus ja laajennettiin fosforikartoituksen aluetta. Tutkittavaksi alueeksi oli sovittu rannan ja drumliiniharjanteen välinen kaistale kunnan omistamalla tilalla Rn:o 3:5

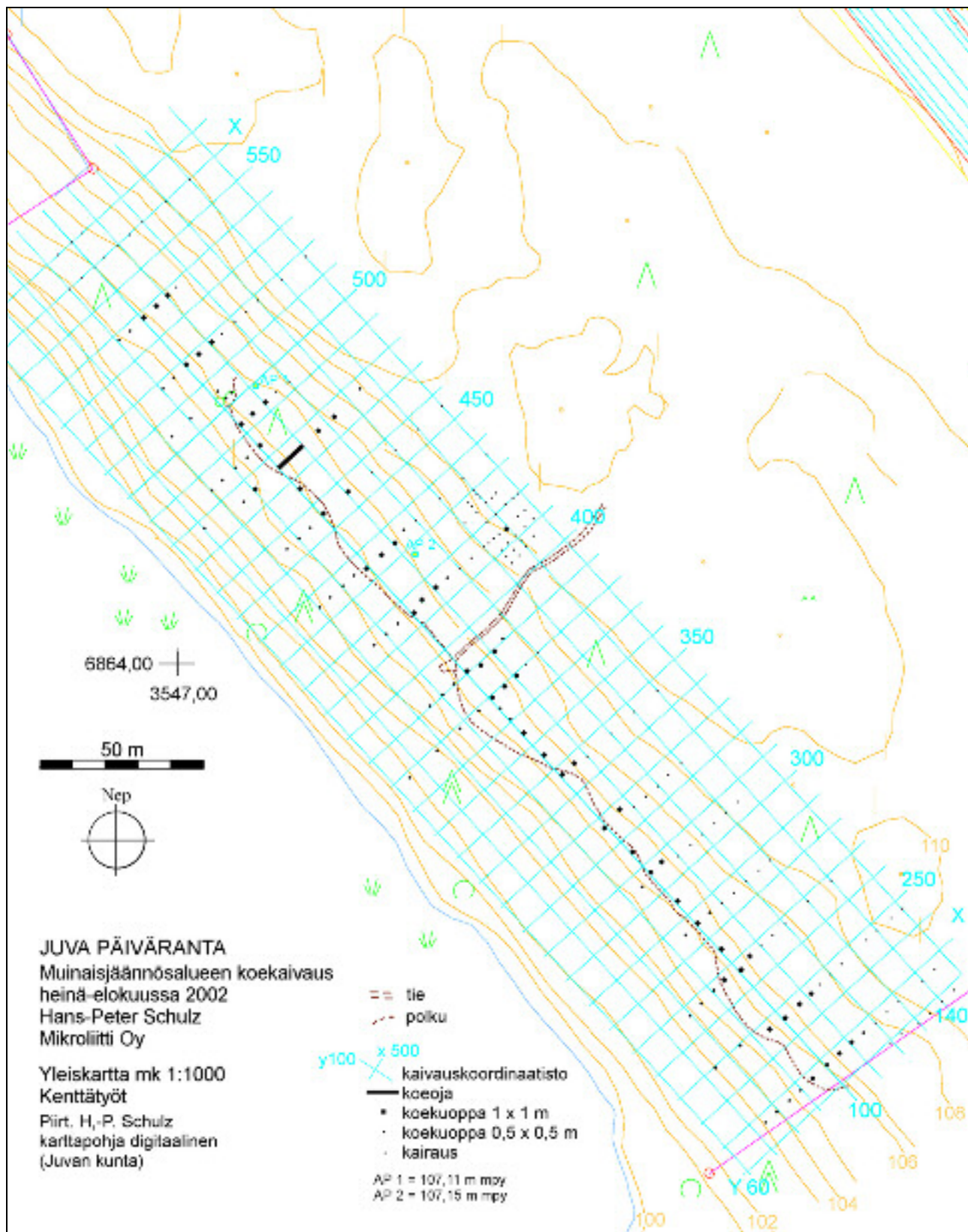
IV. Tutkimusmenetelmät

(kartta s. 6 ja liite 2, kartta 2)

Kenttätyötä varten otettiin käyttöön oma kaivauskoordinaatisto. Sen päälinja (y 100) kulkee rantatörmän suuntaisesti $317,5^\circ$ ($/360^\circ$). X-suunta kasvaa luoteeseen ja y-suunta koilliseen. Peruspiste 500/100 sijaitsee opastaulun vieressä (0,5 m kaakkoon). Kunnan omistaman rantakaistaleen rajat ovat kaakossa lähellä x 220:ntä ja luoteessa lähellä x 580:ntä; y 50 on rantaviivan tuntumassa ja y 150 drumliiniharjanteen laella. Juva – Savonlinna maantien vieressä olevasta kiintopisteestä siirrettiin korkeudet kahdelle apupisteelle kaivausalueelle (AP 1 = 107,11 m mpy ja AP 2 = 107,15 m mpy).

Lähellä keramiikan (KM 27017:1) löytöpaikkaa kaivettiin loivan rinteeseen poikittaissuunnassa 10 m pitkä ja 1 m leveä koeoja; pyrkimys oli saada tarkempaa tietoa kivikautisen asuinpaikan rakenteesta. Koeojan profiili ulottui asuinpaikkakerrostumien ulkopuolelle luontaisen maannoksen alueelle. Siitä saatiin vertailukohde koekuoppien ja kairauksen profiileille. Koekuopista ja kairauksista dokumentoitiin profiilit ja löydökset (arkeologiset löydöt, palaneet kivet, hiiltä, rakenteet). Koekuopat kaivettiin y- suunnassa (rinteen poikittaissuunnassa) 5 m:n välein ja x-suunnassa (törmän ja terassin pituussuunnassa) 20 m:n välein, mikäli kaikista kuopista saatiin viitteitä asuinpaikasta. Asuinpaikkojen reunoilla koekuoppaväli tihennettiin viiteen metriin. Löydöttömillä vyöhykkeillä koekuoppien väli oli 10 m. Loivalla rinteellä muinaistörmän yläpuolella koekuoppien koko oli 1 x 1 m ja ne kaivettiin aina puhtaaseen mineraalimaahan saakka. Rinnettä ylöspäin, löydöttömillä alueilla, jatkettiin kaivamalla ensin 0,5 x 0,5 m:n koekuoppia ja sitten 5 cm:n kairauksilla, joista otettiin myös fosforinäytteet. Muinaisella rantatörmällä (102,5 - 105 m) ja sen alapuolella koekuoppien koko oli 0,5 x 0,5 m. Kuoppien riviväliä harvennettiin, koska kaikista niistä löytyi joko huuhtoutunut kivikko tai jopa metrin paksuinen tulvakerros. Noin 110 m:n korkeudella oleva asuinpaikka löydettiin koekaivauksen loppuvaiheessa. Sitä tutkittiin yhdellä koekuopalla (1 x 1 m) ja kairauksilla 3 – 5 m välein asuinalueen laajuuden selvittämiseksi. Maastossa näkyvissä olevista kohteista (röykkiöt, kuopat) otettiin 1 tai 2 kairausnäytettä. Röykkiöiden pinnalta poistettiin pieneltä alalta (korkeintaan 0,5 x 0,5 m) turve, jotta röykkiön perusluonne saatiin selvitettyksi (onko kyse kivi- vai kiven- ja maansekainen röykkiö). Varsinaiseen röykkiökiveykseen ei koskettu tai kiviä liikuteltu, sillä niiden tutkiminen ei kuulunut tämän koekaivauksen tehtäviin. Varsinaisen tutkimusalueen ulkopuolella kirjattiin pintahavainnot harjanteen laelta, minkä tarkoituksena oli löytää alueen mahdolliset muut röykkiöt ja kuopat. Ilmeisiä resentejä kuoppia ei kartoitettu. Järvivaiheiden selvittämiseksi tarkistettiin kolme kohdetta Jukajärven lounaisrannalla (Virsikallio, Kytöniemi ja Hietalahti).

Yleiskartta, kenttätyöt

kartta pienennetty

V. Alueen topografia ja maaperä

(ks. kartta s. 9 ja liite 2, kartat 1 ja 3)

Löytöpaikka sijaitsee n. 2 km pitkän NW-SE suuntaisen drumliiniharjanteen keskivaiheella sen lounaisrinteellä. Drumliinin korkein kohta on luoteessa ("Pappilan ylämäki" 140 m mpy). Päivärannan kohdalla harjanteen korkeus on enää 112 m mpy. Päivärannasta kaakkoon harjanne muodostaa n. 1 km pitkän ja 350 m leveän kannaksen Jukajärven ja Salajärven välissä. Harjanteen laki on melko tasainen. Jukajärven puolella olevalla rinteellä on havaittavissa kaksi muinaistörmää:

- 110 - 108,5 m mpy, välillä x 440 -> x 550, törmä osoittaa alueen korkeimman rannan n. 9200 e.Kr/ cal.BC (kuva 23)

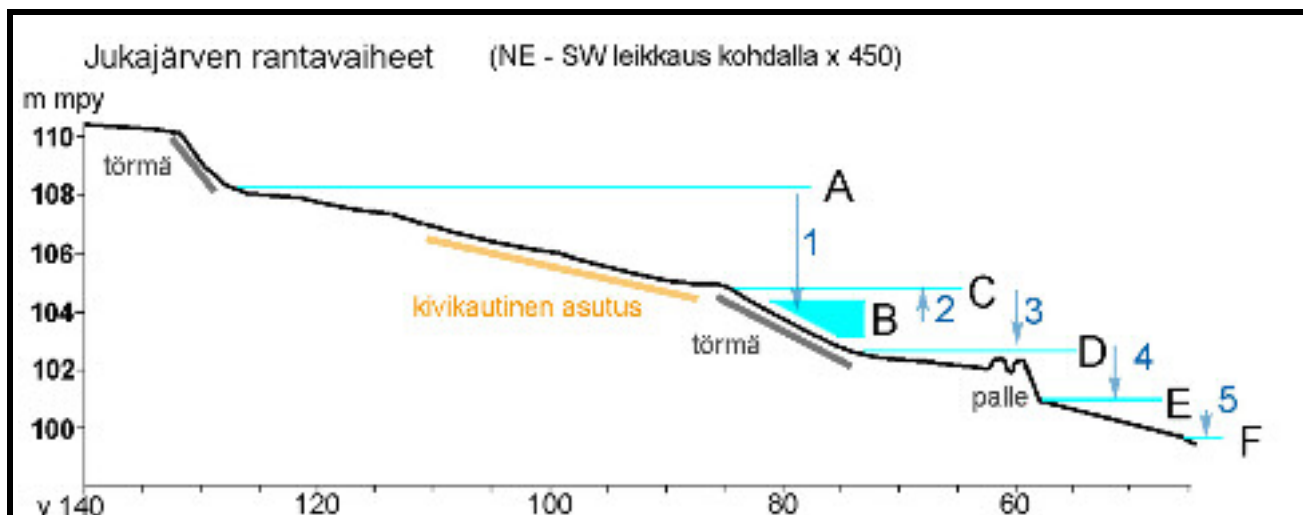
- 105,1 – 102,7 m mpy välillä x 220 – 580 (törmää voi seurata drumliiniharjanteen koko pituudelta); törmä syntyi Yoldia I – vaiheen nopean vedenpinnan laskun jälkeen n. 9000 e.Kr. (kuva 22)

Järvivaiheet on esitetty tarkemmin seuraavalla sivulla.

Ylemmän törmän kaakkoispäässä (x 405-435/y130-150) on n. 20 x 30 m laaja tasanne, jota reunustaa pohjoisessa ja koillisessa pienehkö törmä. On selvittämättä, onko tasanne luonnollinen vai ihmisen tekemä (tasanteella sijaitsee rautakautinen/hist.ajan asuinpaikka)

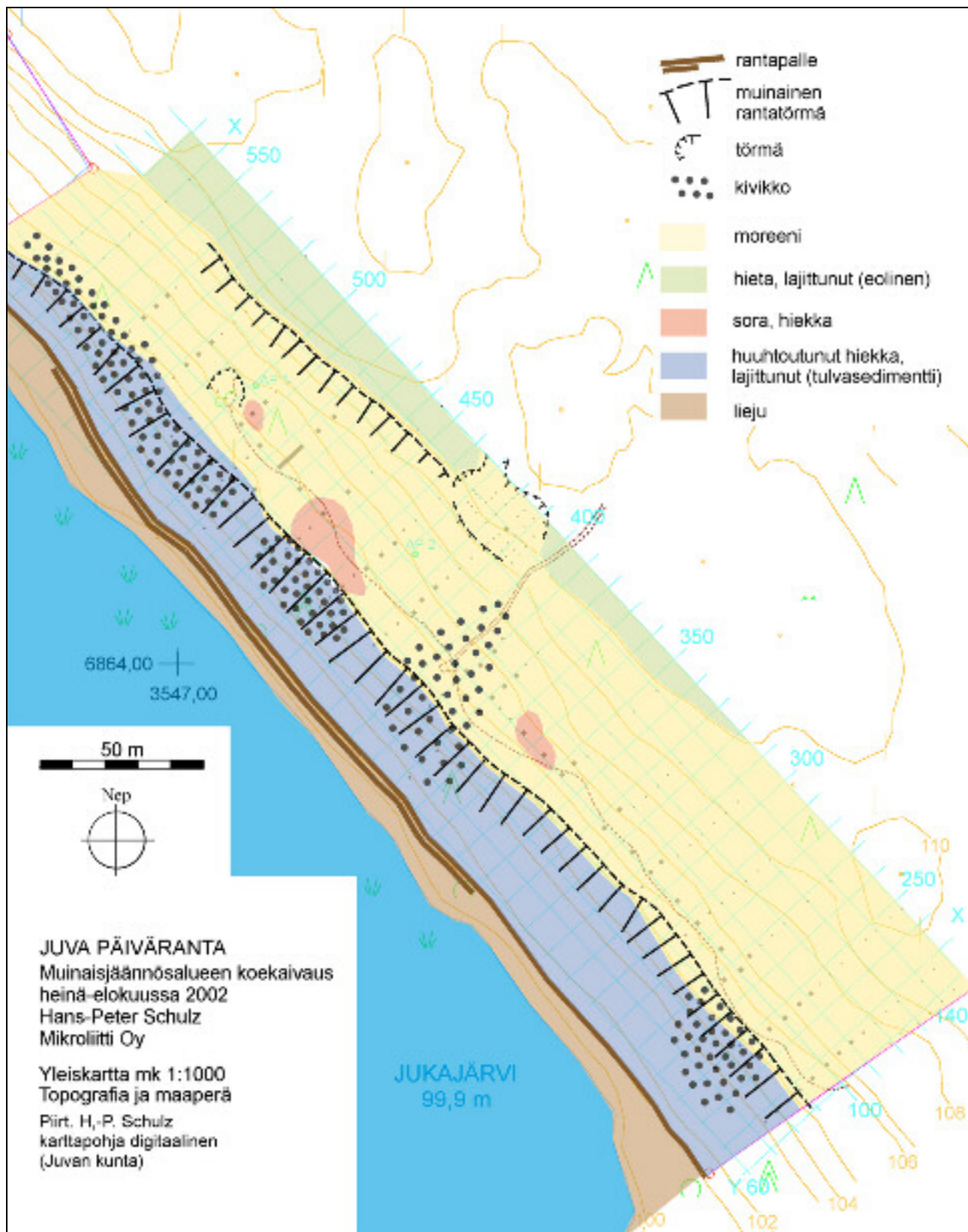
Alemman törmän yläpuolella on noin 20 – 30 m leveä loivasti järvelle päin viettävä tasanne/loiva rinne, välillä x 300 – 380 rinne on jyrkempi. Törmän juurella on tulvasedimentin peittämä tasainen alue, jota reunustaa järven puolella kaksi peräkkäistä rantapallettia. Niiden alapuolella on vesijättömaata.

Drumliinin rinteellä maaperä on pääosin moreenia, lajittunutta sedimenttiä (sora ja hiekkaa) esiintyy rinteellä ainakin kolmena läikkänä (ø 10 – 30 m). Harjanteen laella on havaittu 10 – 30 cm vahva kerros lajittunutta hietaa. Kyseessä on ilmeisesti deglasiaation jälkeen syntynyt eolinen kerros ("hieno lentohiekka") Alemman muinaistörmän rinteellä on selviä merkkejä järven pinnan vaihteluista. Paikoitellen kaikki hienosedimentti on huuhtoutunut pois ja jäljellä on jäänyt kivikkoa, muualla on lajittunutta hiekkaa, jossa ns. huuhtoutumiskerros on 30 -> 70 cm vahva, paksuimmat kerrokset ovat törmän juurella.

Rantavaihe	Tapahtuma
A	korkein ranta n. 9200 cal.BC
1	nopea lasku Y 1 vaiheessa
B	vedenpinta on välillä 103 –105 m 9000 e.Kr, jälkeen
2	kivikaudella vedenpinta nousee 104,90 m:iin (tulvasedimentti rinteellä, korkeimmat rantavallit Hietalahdella)
C	vedenpinta on jonkin aikaa kivikaudella (ei tarkkaa tietoa) tasolla 104,90 m
3	viimeistään nuoremman kivikauden keskivaiheessa vedenpinta laskee nopeasti tasolle 102,5 m (rantavallisarja Hietalahdella, Kytöniemen rantavallit ja asuinpaikat)
D	veden pinta pysyy nuoremman kivikauden keskivaiheessa tasolla 102,5 m
4	viimeistään varhaisella metallikaudella vedenpinta laskee tasoon n. 101 m (säilynyt asumuspainanne korkeudella 102 m ja rantavallit Virsikalliolla, Päivärannan rantapalle)
E	pitkäaikainen rantataso (n. 100,5 – 101 m) varhaismetallikaudelta 1900-luvulle saakka
5	Järven lasku-uoman perkaus 1900-luvulla, vedenpinta laskee nykytasolle.
F	nykyinen vedenpinta 99,65-99.96 m mpy

Yleiskartta, topografia ja maaperä

VI. Arkeologinen selvitys, tulokset

(kartta s.16 ja liite 2, kartta 4;

kartoille on merkitty yksittäiset kohteet ja asuinpaikka-alueet, varsinaisen muinaisjäännösalueen määrittää Museovirasto)

Kesän 2002 tutkimuksessa löytyi Juvan kunnan omistamalta tilalta Rn:o 3:5 kolme asuinpaikka-aluetta, 3 röykkiötä, 1 keittokuoppa ja 1 kuoppa (funktio tuntematon). Miltei kaikki muinaisjäännökset sijaitsevat drumliiniharjanteen Jukajärven puolella olevalla rinteellä muinaisen rantatörmän yläpuolella. Ainoastaan röykkiö 3 on drumliiniharjanteen laella. Asuinpaikka-alueet ja maan päällä olevat rakenteet muodostavat selviä ryhmiä, jotka jaettiin ajoituksen perusteella seuraavasti:

Päiväranta 1 Kivikautinen asuinpaikka-alue, joka sijaitsee tutkimusalueen keski- ja luoteisosassa muinaisen rantatörmän yläpuolella välillä 105 – 107 m mpy. Asuinpaikka-alue jatkuu vuoden 2001 fosforikartoituksen perusteella luoteeseen tontille Rn:o 2:13.

Päiväranta 2 Rautakautinen asuinpaikkaryhmä, joka koostu kahdesta eri asuinpaikasta

Alempi asuinpaikka sijaitsee tutkimusalueen kaakkoisosassa muinaisen rantatörmän yläpuolella välillä 105 – 109 m mpy. Röykkiöt 1 ja 2 sekä todennäköisesti myös pohjoispuolella oleva keittokuoppa kuuluvat asuinpaikkaan. Asuinpaikka jatkuu vuoden 2001 fosforikartoituksen perusteella kaakkoon tilalle Rn:o 2:34.

Ylempi asuinpaikka sijaitsee tutkimusalueen keskiosassa kivikautisesta asuinpaikka-alueesta n. 25 m koilliseen välillä 109 – 110 m mpy. Röykkiö 3 kuuluu todennäköisesti asuinpaikan yhteyteen. Asuinpaikasta 40 m kaakkoon on pieni kuoppa, jonka pohjassa on n. 20 cm paksu heikko nokimaakerros. Kuopan tarkoitus ja ajoitus on epäselvä.

Kivikautisen asuinpaikka-alueen koillispuolella on havaittu huuhtoutumiskerroksen alla oleva n. 10 cm vahva hiilipitoinen nokimaakerros, joka esiintyy rinteellä kahtena läikkänä ja peittää osittain kivikautisen likamaakerrostuman. Kerros on kivikautista kerrostumaa nuorempi, sen päällä oleva huuhtoutumiskerros on yhtä vahva kuin rautakautisilla/hist. ajan asuinpaikoilla, ja siten se saattaa olla vähintään samanikäinen. Kerros on tulkittu kaskimaannokseksi (vertailu muihin kaivaustuloksiin), mutta kerroksen syntymistä myöskään luonnollisista syistä (metsäpalot) ei voida sulkea pois.

VI.1 Kivikautinen asuinpaikka-alue

(ks. liite 2, kartat 5 – 8, liite 3, kuvat 1 – 11))

VI.1.1 Yleistä

Asuinpaikka-alue muodostaa yli 220 m pitkän ja 10 – 25 m leveän nauhan (x 373 ->585/ y 89 – 125) loivalla SE – NW – suuntaisella rinteellä muinaisen rantatörmän yläpuolella. Pinta-ala on yli 4 000 m². Koekuoppien perusteella on kolme löytökeskittymää, joissa löytötiheys on huomattavan suuri (434/110, 466/100 ja 475-495/98-105), muualla löytötiheys on pieni (1-5 löytöä/m²). Myös palaneita kiviä löytyi suhteellisen vähän. Poikkeuksellinen piirre on, että löytöjä tavattiin (kiinteitä rakenteita lukuun ottamatta)

ainoastaan lähellä maanpintaa heti turpeen alapuolelta korkeitaan 20 cm:n syvyyteen. Syy siihen lienee kivinen ja paikoitellen erittäin kova maaperä, joka on estänyt löytöjen liikkumisen maaperässä (alueella on monta tuulenkaatoa, joissa puu on katkennut tyveltä kovan maaperän takia, ja juurien jäätyä maahan maakerrokset eivät ole sekoittuneet).

Loivalla rinteellä tavattiin huuhtoutumiskerroksen (A1 ja A2) alta vaaleanruskea–kelta/harmaanruskea likamaakerros, jonka paksuus vaihtelee 5:stä 20:een cm:iin. Kerros on tyypillinen kivikautiselle asuinpaikalle, se on syntynyt erilaisen ihmistoiminnan seurauksena. Likamaakerros korreloi täysin niiden koekuoppien kanssa, joista on saatu löytöjä tai palaneita kiviä ja se muodostaa suljetun selvärajaisen alueen (ainoa poikkeus on ilmeinen häiriö opastaulun lähellä (x 500-508/y 99-108). Muinaisen rantatörmän yläreunassa korkeudella 104,90 m mpy on tavattu selvä raja likamaakerroksen ja tulvasedimentin välissä.

Tulosten perusteella asuinpaikka-alue on voitu rajata 5 m:n tarkkuudella.

VI.1.2 Koeoja 475-476/100-110

(ks. liite 2 kartat 5 ja 6; liite 3, kuva 4)

Koeoja sijaitsee tasanteen/loivan rinteiden poikittaissuunnassa. Korkeusero päätyjen välillä on melkein metri (x 100 = 105,57 m mpy, x 110 = 106,49 m mpy). Turvekerroksen paksuus on keskimäärin 5 cm. Turpeen alle on 1-2 cm paksu vaalea huuhtoutumiskerros (A 1), ja sen alla välillä x 100 – 106,6 harmaa huuhtoutumiskerros (A 2), välillä x 106,2 – 110 esiintyy 5 – 15 cm vahva ”kaskimaannos”. Huuhtoutumiskerroksen alla on välillä x 100-105,5 5 – 10 cm vahva vaaleanruskea likamaakerros, lisäksi on kohdalla X 107-108 pyöreä läikkä likamaata, josta löytyi palaneita kiviä. Muualla on n. 10 cm paksu oranssinruskea rikastumiskerros (B 1). Mineraalimaan (C) pinta on keskimäärin 20 cm:n syvyydessä. Löytöjä saatiin väliltä x 100-108, löytötiheys koeojassa oli suhteellisen pieni (n. 3 löytöä/m²). Lukuun ottamatta yhtä palanutta luuta kaikki löydöt (pääosin kvartsia, vähän palanutta luuta ja pala hiotusta kiviesineistä) tulivat tasosta 1 eli 5-15 cm:n syvyydestä.

VI.1.3 Kiinteät rakenteet

Alueelta löytyi neljä kiinteää rakennetta, kaikki maahan kaivettuja kuoppia

Koekuoppa 434/110: pieni jätekuoppa, halkaisija 25 cm, havaittu n. 25 cm:n syvyydessä harmaana likamaaläikkänä, pohja oli 50 cm:n syvyydessä. Kuopasta löytyi yli 360 g palanutta luuta. (kuva 5)

Koekuoppa 455/110: koekuopan etelänurkassa nokimaakuoppa (n. 50 x 40 cm näkyvissä) ilmestyi selvänä nokimaaläikkänä 23 cm:n syvyydessä ja jatkui n. 45 cm:n syvyyteen. Kuopan reunoissa ja pohjassa ohut vaaleanruskea likamaakerros, ei löytöjä. (ks. liite 2, kartta 89).

Koekuoppa 493/100: suorakulmaisen kuoppalieden jäännöksiä ruudun pohjoisosassa, n. 80 x 70 cm näkyvissä. N. 15 cm pinnan alapuolelta paljastui 5-7 cm vahva hiilikerros, jonka alla oli 5 – 15 cm paksu nokimaakerros, joka syveni ruudun pohjoisnurkkaa kohti. Nokimaa kerroksen alla oli ohuelti kellertävää likamaata, ja sen alla heikkoa ruskeaa likamaata. Kuoppalieden syvin kohta (n. 70 cm pinnasta) oli ruudun pohjoisnurkassa. Noin 10-25 cm pinnan alla kuoppaliettä ympäröi ruskea likamaa, josta löytyi mm.

runsaasti saviastian paloja, kuopan pohjasta löytyi 4 saviastian palaa, kvartssia ja palanutta luuta sekä muutama, ilmeisesti palamaton kivi. (ks. liite 2, kartta 7, liite 3, kuvat 6-10)

Koekuoppa 538/100: koekuopasta löytyi melkein 30 cm paksu ruskea likamaakerros, joka ulottui paikoitellen 45 cm:n syvyyteen. Ruudun koillispuolella paljastui pyöreähkö painauma, jossa likamaakerroksen alla oli n 10 cm vahva kerros palanutta maata. Kyse on todennäköisesti lieden jäännöksestä. Koekuopasta löytyi ylemmästä likamaakerroksesta 1 kvartsi. (ks. liite 2, kartta 8, liite 3, kuva 11).

VI.1.4 Löydöt

Löydöt ovat raaka-ainejakauman ja esinetyyppien perusteella jokseenkin tyypillisiä kivilautiselle asuinpaikalle. Koekuoppia tehtiin selvästi enemmän asuinpaikka-alueen reunoille kuin keskelle, ja siksi löytöaineisto korostaa reunavyöhykettä. Tästä johtuu ilmeisesti työkalujen (kuten hiotut kiviesineet ja kvartsikaapimet) pieni määrä ja palaneen luun suhteellinen runsaus. Varsinaista luuanalyysiä ei tehty, mutta eräiden tafonomisten piirteiden (compactan paksuus, nivelten koko) perusteella suurin osa luista on peräisin suur-riistasta, joukosta löytyi myös muutama kalan nikama. Keskimäärin pieni löytötiheys viittaa tilapäisleireihin alueen luoteis- ja kaakkoisosassa; keskiosassa sen sijaan keramiikka ja rakenteet viittaavat asumiseen.

Päiväranta 1		
Löydöt	kpl	g
KVARTSIA	164	883
kaavin	2	4
kärki	2	3
ret. iskos	2	15
ydin	8	380
iskos	150	481
KIVILAJIA	1	1,5
hiotun esineen pala	1	1,5
KERAMIKKAA	27	123
PALANUTTA LUUTA	2495	769

VI.1.5 Ajoitus

Alueella on ollut todennäköisesti monta asutusvaihetta. Löytöjen perusteella voidaan ajoittaa kaksi vaihetta:

Myöhäismesoliittinen vaihe välillä 5900 – 5000 e.Kr./cal.BC.

löydöt : viistoteräinen kärki ja lansetti-kärki, molemmat kvartssia

Varhaisneoliittinen vaihe välillä n. 4500 – 4000 e.Kr./cal.BC.

löydöt : varhaista asbestikeramiikkaa

VI.2. Rautakautinen tai hist. ajan asuinpaikkaryhmä

(kartta s.16 ja liite 2, kartta 4; liite 3, kuvat 12 - 21)

VI.2.1. Yleistä

Asuinpaikat on yhdistetty yhdeksi kohteeksi, koska ne on kokoerostaan huolimatta rakenteeltaan samantyyppisiä ja niiden välinen etäisyys on alle 200 metriä. Molemmilla on asuinpaikka-alueella tai lähistöllä röykkiöitä ja molempien tunnusmerkki on 10 – 15 cm vahva tummanruskea-musta kulttuurikerros. Kyseessä on tahmea, noki- ja hiilipitoinen kerros, joka sisältää runsaasti palanutta kivenmurskaa ja palaneita kiviä, ja joka on syntynyt pitkäaikaisen asutuksen seurauksena. Vastaavat kerrostumat ovat Etelä-Suomen rautakautisille asuinpaikoille tyypillisiä. Muita rautakautisen kulttuurikerroksen tunnusmerkkejä, kuten palamatonta luuta ja keramiikkaa, ei koekuopista kuitenkaan tavattu.

VI.2.2 Alempi asuinpaikka (x 220-260/y 90-140)

Asuinpaikka sijaitsee tutkimusalueen kaakkoispäässä, vuoden 2001 fosforikartoituksen perusteella se jatkuu vielä n. 30 m kaakkoon tilan Rn:o 2:34 puolelle. Arvioitu alue mukaan lukien sen laajuus on n. 80 x 55 m (n. 2 400 m²). Se sijaitsee loivalla rinteellä n. 5 – 10 m muinaiselta rantatörmältä koilliseen ja n. 40 m:n etäisyydeltä silloisesta rantaviivasta. Asuinpaikka-alueella on muutama 1 – 1,5 m kokoinen kivilohkare. Sen keskiosassa on kaksi röykkiötä (niiden sijainti melkein tarkkaan tilojen 3:5 ja 2:34 rajalinjalla on sattuma, koska tilojen raja on syntynyt 1900-luvulla, jolloin lohkottiin viimeksi mainittu tila). Röykkiöiden alin osa on asuinpaikan kulttuurikerroksen peitossa, joten ne ovat vähintään samanikäisiä ja liittyvät suurella todennäköisyydellä asuinpaikan toimintaan. Asuinpaikan pohjoisreunasta n. 10 m pohjoiseen on keittokuoppa, jonka voi arvioida kuuluvan myös asuinpaikan yhteyteen. Maanalaisia kiinteitä rakenteita ei tavattu. Löytötiheys asuinpaikalla oli tasainen, mutta melko pieni. Koekuopin tutkittiin vain noin 0,2% asuinpaikan pinta-alasta.

VI.2.2.1. Kiinteät rakenteet

Röykkiö 1 (x 223,5/y108, z 105,85)

- muoto soikea
- mitat 4,2 x 3,6 x 0,6 m
- kiven- ja maan sekainen

Röykkiö on kokonaan kasvanut umpeen, 5-10 cm vahvan turvekerroksen alla havaittiin 5-25 cm kokoisia kiviä, joista osa on selvästi palanut. Kivien välissä on tummanruskeaa hiilensekaista maata. Asuinpaikan kulttuurikerros (n. 25 paksu) peittää röykkiön alaosan. (kuvat 15-17)

Röykkiö 2 (x 218/y121,5, z 107,70)

- muoto soikea
- mitat 4,2 x 3,8 x 0,7 m
- kiviröykkiö

Röykkiö on kokonaan kasvanut umpeen. Peittävä turvekerros on 5 – 15 cm paksu, sen alla on erikokoisia kiviä (n. 10 – 30 cm). Röykkiön juuren peittää n 20 cm vahva tumma nokinen kulttuurikerros.

Keittokuoppa (x 248/y 130,7, z 109,0)

- muoto pitkulaisen soikea

- mitat 2,6 x 1,9 x -0,5 m

kairaus kuopan pohjalta:

turve	0 – 8 cm
A 1	8 – 9 cm
B/likamaa	9 – 21 cm
hiilikerros	31 – 51 cm
palaneita kiviä + hiiltä	51 – 56 cm
vaalea palanut maa	56 ->65 cm

Kuopan ympärillä löytyi 0,5 - 1 m leveältä vyöhykkeeltä heikkoa likamaata, sen ulkopuolella ainoastaan puhdasta A-B-C – maannosta. (kuva 18)

VI.2.2.2 Löydöt

Löytötiheys on melko pieni, alle 2 kpl/m², jakauma on tasainen. Vähäisten löytöjen johdosta on mahdotonta luokitella asuinpaikkaa, ei ole myöskään selviä viitteitä tietyistä toiminnoista.

Päiväranta 2		
alempi asuinpaikka		
Löydöt	kpl	g
KVARTSIA	24	41
ret. iskos	1	1
ydin/tuluskvartsi	2	15
iskos	21	25
KUPARIASTIAN PALA, leikattu	2	4
PALANUTTA LUUTA	2	1

VI.2.3. Ylempi asuinpaikka (x 408-428/y 132-147)

Asuinpaikka sijaitsee tutkimusalueen keskiosassa kivikautisesta asuinpaikka-alueesta n. 25 m koilliseen välillä 109 – 110 m mpy. Sen laajuus on n. 20 x 15 m (n. 220 m²). Asuinpaikka on pienellä 30 x 20 m mittaisella tasanteella, joka katkaisee Yoldia-aikaisen rantatörmän ja sitä reunustaa koillisessa pieni törmä. On epäselvää, onko tasanne luonnollinen vai ihmisen tekemä. Asuinpaikka-aluetta merkkää 10 cm vahva tummanruskea-musta tahmea, noki- ja hiilipitoinen kerros, joka sisältää runsaasti palanutta kivenmurskaa ja palaneita kiviä. Kulttuurikerroksen alla on voimakas oranssinvärinen B - kerros. Ainoasta koekuopasta tuli runsaasti löytöjä. Maanpäällisiä rakenteita ei tasanteelta havaittu. Noin 20 m koilliseen oleva röykkiö liittyy todennäköisesti asuinpaikkaan.

VI.2.3.1 Röykkiö 3 (x 403/ y 164, z 110,75)

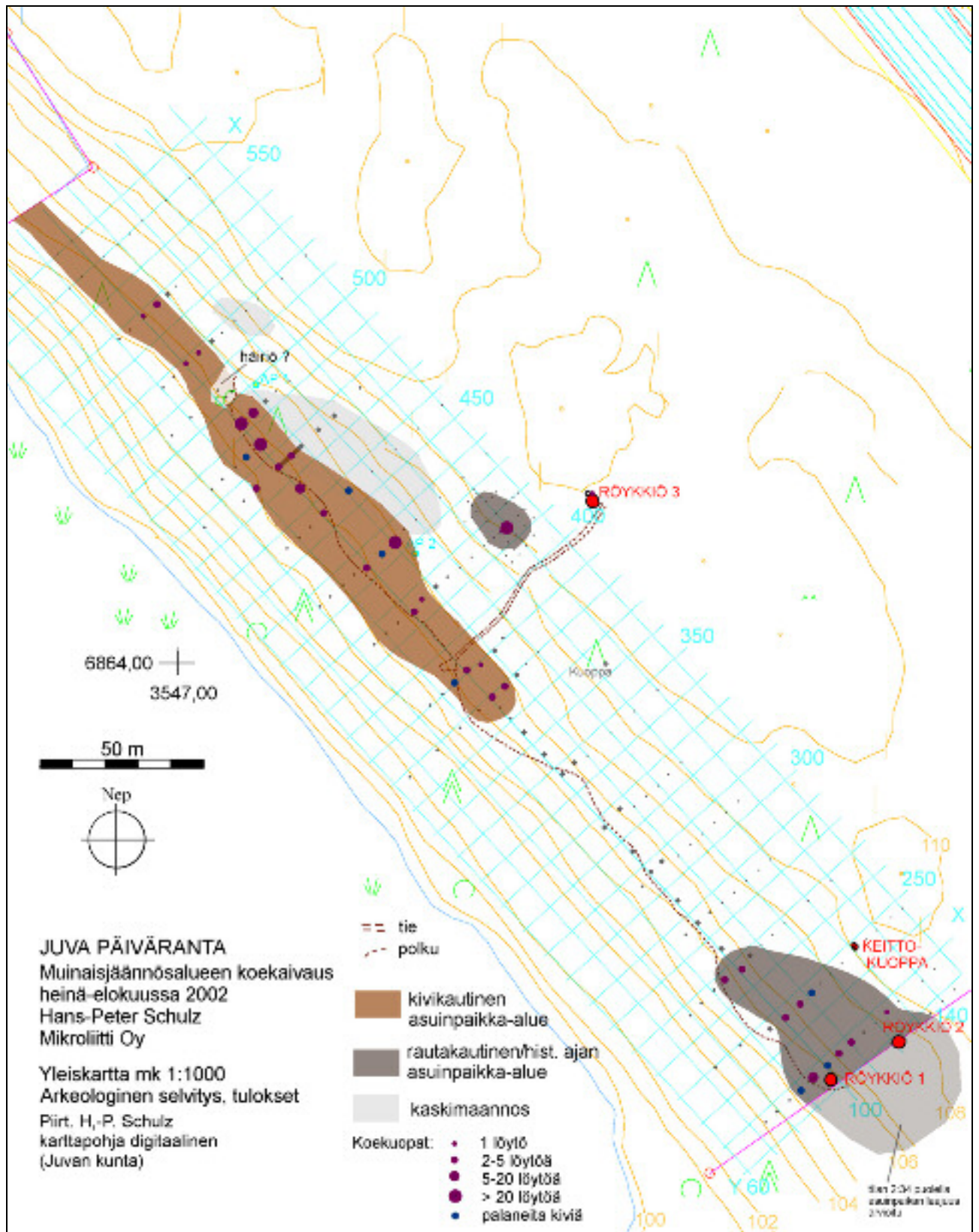
- muoto soikea, pohjoispäässä iso maakivi (>70 cm)
- mitat 3,7 x 3,3 x 0,4 m
- kiven- ja maansekainen

Röykkiö on kokonaan kasvanut umpeen, 10 cm vahvan turvekerroksen alta paljastui 10-30 cm kokoisia kiviä, joista osa on palanut. Kivien välissä on tummanruskeaa nokimaata. Noin 25 paksu tumma nokimaa kerros peittää röykkiön juuren. Yli metrin etäisyydellä röykkiöstä maa on puhdas. Maakiven kohdalla kairattiin kahden röykkiökiven välissä. Näytteestä löytyi n. 20 cm syvyydestä 2 palaa palanutta luuta. Maa oli tumma ja hiilipitoinen. Röykkiön tutkiminen lopetettiin siihen. (kuvat 20-21)

VI.2.3.2 Löydöt

Päiväranta 2		
ylempi asuinpaikka		
Löydöt	kpl	g
KVARTSIA	22	27
kaavin	3	10
iskos	21	25
PALANUTTA LUUTA	13	2
Röykkiö 3		
PALANUTTA LUUTA	2	0,1

Yleiskartta, arkeologinen selvitys, tulokset

kartta pienennetty

VI.2.4. Asuinpaikkaryhmän ajoitus

Asuinpaikka-ryhmän ajoitus ei ole yksiselitteistä, se perustuu löytöjen ja havaittujen rakenteiden vertailuun sellaisiin kohteisiin, joista on saatu selvä ajoitus. Ei ole tiedossa, ovatko asuinpaikat samanikäisiä tai kuinka suuri niiden mahdollinen ikäero on.

Ajoituskriteerit ovat

- tummanruskea tahmea kulttuurikerros on tyypillinen rautakauden ja keskiajan asuinpaikoille
- kiven- ja maansekaiset röykkiöt ovat tyypillisiä nuoremmalle rautakaudelle (Järvi-Suomessa niiden käyttöaika on epävarma)
- leikattuja kupariastian paloja esiintyy sisämaan asuinpaikoilla viikinkiajalta lähtien historiallisen ajan alkuvaiheeseen saakka.

Näiden havaintojen perusteella asuinpaikkaryhmä on ajoitettu karkeasti ajanjaksoon nuoremmalta rautakaudelta historialliseen aikaan. Nuorin mahdollinen ajoitus on 1400-luvun alkupuoli, koska vuonna 1442 perustettu seurakunta otti (perimätiedon mukaan) maat haltuunsa.

VII. Kohteiden tulkinta

Kivikautisen asuinpaikka-alueen sijainti on topografian perusteella tyypillinen: törmän yläpuolella järven kaakkoisrannalla ja kapealla kannaksella, joka on todennäköisesti toiminut suur-riistan vaellusreitteinä. Asutusjaksoja saattaa olla useampia, kuin mitä on voitu löytöjen perusteella ajoittaa. Myöhäismesoliittinen asuinpaikkalöytö on tutkimukselle tärkeä, koska niitä ei tunneta Kaakkois-Suomesta kovinkaan paljon suurten järvi-altaiden transgression takia. Niitä on säilynyt ilmeisesti vain pienten järvien rannoilla. Varhaisen asbestikeramiikka-jakson asuinpaikkoja tunnetaan sen sijaan varsinkin pohjoisen Suur-Saimaan seuduilta runsaasti. Päivärannan asuinpaikan mielenkiintoinen rakenne on ilmeisesti suorakulmainen liesi. Tämän tyyppisiä liesiä löytyy tavallisesti vain asumuksista, joten paikalla voi olla asumuksen jäännöksiä. Asuinpaikka-alue on eheydensä ja melko harvinaisen moreeni-maaperässä sijaintinsa takia arvokas muinaisjäännöskohde.

Rautakautiset tai varhaishistoriallisen ajan asuinpaikat, joihin liittyy röykkiötä, ovat Järvi-Suomen alueella harvinaisia. Molemmat Päivärannan kohteet ovat ilmeisesti kokonaan säilyneet ja siksi arvokkaita. Monet seikat viittaavat siihen, että muinaiset asukkaat eivät kuuluneet maanviljelystä harjoittavaan väestöön. Paikat sijaitsivat drumliiniharjanteen rinteellä, viljelykseen sopivia maita ei ollut lähelläkään. Vaikka asuinpaikoista tutkittiin vain alle 0,5%, niin silmiin pistävää oli kuitenkin keramiikan puuttuminen (yleisesti harvinaisia kupariastian paloja löytyi sentään kaksi) ja kvartsiaineiston (mm. kaapimien) runsaus. Tämä viittaa metsästyksestä eläneeseen väestöön, rinteeltä on löydetty myös merkkejä kaskista, niiden ikää ei kuitenkaan tiedetä. Perimätiedon mukaan v. 1442 perustettu seurakunta otti maat ja asuinpaikkojen edustalla sijaitsevan Ukonsaaren (!) heti haltuunsa. Kyse on mitä todennäköisemmin metsästystä ja kalastusta harjoittavan alkuperäisväestön asuinpaikoista (ns. lappalais-asutus). Keskeinen nimistö (Jukajärvi, Juva, Näärinki ym.; *Juvan Historian mukaan*) osoittaa, että alkuperäisväestö oli saamenkielinen. Vastaavia asuinpaikkoja tunnetaan Järvi-Suomesta vasta toistakymmentä, siksi löydös on tutkimukselle arvokas.

Karttaluettelo (kartat liitteessä 2)

1	Peruskarttaote 1:20 000	A 4
2	Yleiskartta 1:1 000, Kenttätyöt	A 3
3	Yleiskartta 1:1 000, Topografia ja maaperä	A 3
4	Yleiskartta 1:1 000, Arkeologinen selvitys, tulokset	A 3
5	Koeoja 475-476/100-110, tasokartat 1:50	A 3
6	Koeoja 475-476/100-110, profiili 1:25	A 4
7	Koekuoppa 493/100, tasokartat ja profiilit 1:25	A 4
8	Koekuopat 455/110 ja 538/100, tasokartat ja profiilit 1:25	A 4

Kuvaluettelo (kuvat liitteessä 3) kaikki kuvat T. Jussila.

Kuva 1. Päiväranta 1, kivikautinen asuinpaikka, keskiosa (x 450-500), yleiskuva kaakosta.

Kuva 2. Päiväranta 1; kivikautinen asuinpaikka, keskiosa (x470-530), yleiskuva kaakosta.

Kuva 3. Päiväranta 1; kivikautinen asuinpaikka, lounaisosa (x 375-410); yleiskuva koillisesta.

Kuva 4. Päiväranta 1; koeoja 475-476/100-110, taso 1; lounaasta.

Kuva 5. Päiväranta 1; koekuoppa 434/110; luukeskittymä tasossa –20 cm, kuvassa Esko Huikkonen; lännestä.

Kuva 6. Päiväranta 1; koekuoppa 493/100; taso –20 cm; lounaasta.

Kuva 7. Päiväranta 1; koekuoppa 493/100, taso – 30 cm; lounaasta.

Kuva 8. Päiväranta 1; koekuoppa 493/100, taso – 40 cm; lounaasta.

Kuva 9. Päiväranta 1; koekuoppa 493/100, koillisprofiili; lounaasta

Kuva 10. Päiväranta 1; koekuoppa 493/100 pohjaan kaivettuna; lännestä.

Kuva 11. Päiväranta 1; koekuoppa 538/100, lounaisprofiili; luoteesta.

Kuva 12. Päiväranta 2; alempi asuinpaikka, luoteisosa; yleiskuva luoteesta.

Kuva 13. Päiväranta 2; alempi asuinpaikka, keskiosa; yleiskuva luoteesta.

Kuva 14. Päiväranta 2; koekuoppa 227/95, lounaasta.

Kuva 15. Päiväranta 2; alempi asuinpaikka, röykkiö 1 kuvattu lounaasta.

Kuva 16. Päiväranta 2; alempi asuinpaikka röykkiö 1, röykkiön reunassa pieni koekuoppa; kaakosta.

Kuva 17. Sama, lähikuva koekuopasta; kaakosta.

Kuva 18. Päiväranta 2; alempi asuinpaikka, keittokuoppa kuvattu kaakosta.

Kuva 19. Päiväranta 2; ylempi asuinpaikka, yleiskuva kaakosta.

Kuva 20. Päiväranta 2; ylempi asuinpaikka, röykkiö 3 kuvattu etelästä.

Kuva 21. Sama; kuvattu idästä.

Kuva 22. Muinainen rantatörmä 102,5-105 m mpy, kuvattu kaakosta.

Kuva 23. Kivikautisen asuinpaikan yläpuolella oleva rinne ja muinainen rantatörmä (108,5 – 110 m mpy) kuvan yläosassa; etelästä.

Kuva 24. Työkuva, Unto Väisänen kaivamassa koekuoppa.

Kuva 25. Työkuva, koekuoppa kaivamassa ja kairaamassa, kuvassa H.-P. Schulz, Juha Kukkonen ja Unto Väisänen.